

Nr 26.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående inhämtande av riksdagens samtycke till förordnande om tillämpning av vissa bestämmelser i allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293), dels o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 6 april 1951 dagtecknad proposition, nr 193, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslagit riksdagen att lämna samtycke till att Kungl. Maj:t med stöd av 1 § andra stycket allmänna förfogandelagen förordnar, att 2—5 §§ samma lag skola äga tillämpning under tiden den 1 juli 1951—den 30 juni 1952.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 489 av herr *Herlitz* och inom andra kammaren nr 626 av herr *Hästad*.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts

»1) att riksdagen, vid besvarande av proposition nr 193, måtte förklara att den vidhåller vad vid 1949 års riksdag uttalades om riksdagens medverkan vid nya regleringar med stöd av förfogandelagen,

2) att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa, att handelsregleringar o. d. icke måtte utan dess samtycke genomföras i den mån de icke stödja sig på förfogandelagen.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för den i propositionen gjorda hemställan, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna återopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, har i propositionen uttalat följande, som här skall återgivas: »I propositionen nr 210 till 1949 års riksdag, i vilken föreslogs vissa ändringar i förfogandelagen samt att lagen skulle erhålla fortsatt giltighet till utgången av 1952, anfördes beträffande fullmakternas tillämpning, att innan nya regleringar infördes, frågan därom borde underställas riksdagen, där så utan olägenhet kunde ske. Hade frågan icke i förväg kunnat underställas riksdagen borde, sedan en ny reglering införts, riksdagen omedelbart underrättas därom genom meddelande jämlikt § 56 riksdagsordningen.

Det sålunda föreslagna tillvägagångssättet hade sin bakgrund i att med hänsyn till det förbättrade försörjningsläget införandet av varje ny reglering måste betraktas som en exceptionell åtgärd av sådan betydelse, att riksdagen borde på det föreslagna sättet underrättas därom. I mera skärpt försörjningsläge, vilket nu otvivelaktigt måste anses ha inträtt, kunna ingripanden jämlikt förfogandelagen ej sällan bliva nödvändiga. Med hänsyn härtill synes det tidigare avsedda förfarandet innebära en onödig arbetsbelastning såväl för Kungl. Maj:t som för riksdagen. Detsamma synes därför icke böra tillämpas i nuvarande läge.»

Utskottet. Utskottet tillstyrker, att Kungl. Maj:t med stöd av 1 § andra stycket allmänna förfogandelagen förordnar, att 2—5 §§ samma lag skola äga tillämpning under tiden den 1 juli 1951—den 30 juni 1952.

Vidkommande spörsmålet om riksdagens medverkan vid införandet av nya regleringar vidhåller utskottet sin tidigare uttalade anslutning till Kungl. Maj:ts år 1949 deklarerade avsikt att framdeles — där så utan olägenhet kunde ske — underställa riksdagen dylika frågor. Utskottet vill emellertid betona, att det stundom kan vara av betydelse, att en reglering genomföres utan tidigare förvarning, t. ex. för att hindra hamstring. I så fall bör riksdagen erhålla underrättelse i efterhand jämlikt § 56 riksdagsordningen. Utskottet ansluter sig alltså till motionärernas önskemål härutinnan.

Som av motionerna framgår är förfogandelagen för närvarande föremål för utredning. Enligt direktiven för denna, vilken skall bedrivas i sådan takt, att proposition i ämnet kan föreläggas 1952 års riksdag, bör översynen bl. a. avse att belysa, huru under kristiden behovet av ingripanden på handels- eller förbrukningens områden i olika fall tillgodosetts — med stöd av förfogandelagen eller på andra vägar. En viktig uppgift för utredningen blir att fastställa — heter det vidare i direktiven — i vad mån sådana föreskrifter om handels- och förbrukningsregleringar, import- och exportregleringar samt liknande, vilka under kristiden skett utan stöd av förfogandelagen, böra införas inom förfogandelagens område. Enligt utskottets uppfattning är det av stor vikt, att reda och klarhet åstadkommas på förevarande område; tydliga riktlinjer böra utstakas för Kungl. Maj:ts befogenheter i fråga om krispolitiken. Enligt utskottets mening bör riksdagen i största möjliga utsträckning få göra sitt inflytande gällande på denna. I avbidan på resultatet av utredningen anser utskottet det lämpligt, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens mening även i viktigare fall, då en tillämnad reglering sker utan stöd av förfogandelagen.

Under återopande av det anförda får utskottet således hemställa,

A) att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition;
och

B) att motionerna I: 489 och II: 626 måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 25 april 1951.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Hallagård, Sten, Sunne, Nils Elowsson, Wahlund* och Svärd*; samt

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo, Hellbacken, fru Johansson i Norrköping, herrar Nilsson i Göteborg, Carlsson i Bakeröd, Andersson i Alfredshem, fruarna Ewerlöf och Sjöstrand.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.